

DORIAN FIGOŁUSZKA

MASS HYMN: *PRZY OBCHODZIE...* HISTORY, MODIFICATIONS AND CONTEMPORARY PRACTICE

Abstract. Polish Mass hymns have quite a rich history and constitute an important, yet still insufficiently studied segment of the native Polish musical-liturgical tradition. In a strict sense, they are songs arranged specifically to be performed by all during the liturgy of the Mass. Historically, they were primarily nine-part cycles, modelled on the Ordinarium and Proprium Missae. They thus usually had the following structure: Introit, Gloria, Gradual, Credo, Offertory, Sanctus, Benedictus, Agnus, *Ite missa est*. One of the 105 Polish mass songs is a cycle intended for Marian feasts: *Przy obchodzie...* It was printed first time in Attachment II to Mioduszewski's *Śpiewnik Kościelny*. There are a total of 35 source transmissions of this Mass song not counting all editions: Rev. Jan Siedlecki's *Śpiewnik Kościelny*, *Skarbiec modlitw i pieśni* and *Droga do nieba*. To thoroughly examine the research material, this study employs an integrated methodology combining historical source inquiry, comparative and stylistic analysis, as well as liturgical interpretation. The article presents melodic as well as textual variants of this hymn, which were discovered on the basis of a search. Particular attention is devoted to the problems associated with adapting the hymn's text to the renewed liturgy after the Second Vatican Council. In addition to presenting the history of this song, the present study also attempts a reinterpretation of the individual texts which functioned in tradition and replaced the ordinarium missae, thus making it possible to preserve the hymn from oblivion and to indicate concrete possibilities for its use within contemporary liturgical practice.

Keywords: Church music; Church song; Music sources; Polish church songbooks; liturgical books; celebration of the Holy Mass

INTRODUCTION

Polish mass hymns possess a rich and multifaceted history. In her study on the subject, Sister Bolesława Bielawska identified two distinct understandings of this repertoire. In a broader sense, the term may refer to any songs that, regardless of their textual content, maintain an intrinsic connection with the celebration of

Rev. Dorian Figołuszka – John Paul II Catholic University of Lublin; correspondence address: Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: dfigoluszka19@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8490-079X>.

the Holy Mass – encompassing all chants, hymns, and sequences. In a narrower sense, however, mass hymns are those specifically composed for congregational singing during the Eucharistic liturgy.¹ Historically, these were primarily nine-part cycles modeled after the Ordinarium and Proprium Missae, typically comprising: *Introitus*, *Gloria*, *Graduale*, *Credo*, *Offertorium*, *Sanctus*, *Benedictus*, *Agnus Dei*, and *Ite missa est*.² Nevertheless, Polish mass hymn cycles did not always retain this full structure and were sometimes simplified. The first known Polish mass hymn in the strict sense is *Kirie, Oycze Łaskawy*, printed in Toruń in 1696, though it likely dates back to the mid-17th century.³ These hymns experienced a notable flourishing in the 19th century, particularly evident in the *Zbiór pieśni nabożnych*, published in Pelplin in 1871, which includes as many as 42 settings of so-called “Polish Masses.”⁴ From the end of the 19th century, however, the singing of mass hymns in vernacular languages met with opposition from the Cecilian movement. Influenced by such tendencies, efforts were made to remove Polish hymn cycles from the so-called parish High Mass (*suma parafialna*).⁵ Nonetheless, throughout the 20th century, Polish hymnals continued to publish these mass settings willingly.⁶

Shortly before the Second Vatican Council, mass hymns were a vital element of the liturgical repertoire in the Diocese of Katowice, where the faithful would sing them – even substituting for the Ordinary parts of the Mass – based on an unwritten indult inherited from the Diocese of Wrocław.⁷ As recently as the early 21st century, complete cycles of Polish mass hymns were still printed in the *Droga do Nieba* prayer book.⁸ These hymns remain in use today, albeit in a reduced

¹ Bolesława Bielawska, “Polska pieśń mszalna do 1914 roku,” in *Studia z dziejów liturgii w Polsce, part 3*, ed. Wacław Schenk (Lublin: Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1980), 119.

² Bielawska, “Polska pieśń mszalna do 1914 roku,” 156.

³ Bielawska, “Polska pieśń mszalna do 1914 roku,” 174.

⁴ [Szczepan Keller], *Zbiór pieśni nabożnych katolickich do użytku kościelnego i domowego* (Pelplin: Jan Nepomucen Roman, 1871), 6–76.

⁵ Bielawska, “Polska pieśń mszalna do 1914 roku,” 172.

⁶ Jan Siedlecki, *Śpiewnik kościelny z melodiami na 2 głosy zawiera pieśni polskie i śpiewy łacińskie oraz różne nabożeństwa i modlitwy. Wydanie jubileuszowe (1878–1828)*, ed. Wendelin Świerczek, and Bolesław Wallek-Walewski (Kraków: Missionary Fathers, 1928), which includes 18 Polish mass settings.

⁷ Romuald Rak, *Wychowanie eucharystyczne w diecezji katowickiej (1922–1972): studium historyczno-pastoralne* (Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1974), 68.

⁸ *Droga do nieba, Katolicki modlitewnik i śpiewnik*, ed. Międzydiecezjalna Komisja ds. Liturgii, Duszpasterstwa Liturgicznego i Muzyki Kościelnej Diecezji Opolskiej i Gliwickiej (Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża, 2001), 640–668.

textual form, in collections such as *Droga do Nieba*, the *Śpiewnik kościelny* of the Archdiocese of Katowice, and Fr. J. Siedlecki's *Śpiewnik kościelny*.⁹ This decline in the number of mass hymns is directly related to the explicit prohibition against substituting the Ordinary parts of the Mass with other chants.¹⁰ Among the few mass hymn cycles still in use is *Przy obchodzie*, traditionally sung during Marian feasts and memorials. The aim of this article is to present the history of this particular hymn, explore its melodic variants, and propose potential ways to incorporate it into the post-Vatican II liturgy.

1. SOURCES OF THE MASS HYMN PRZY OBCHODZIE...

Among the 105 Polish mass hymn cycles listed by Sister Bielawska is *Przy obchodzie...*, intended for Holy Mary.¹¹ Based on an extensive source query, the collections that transmit the text of this hymn are listed below.¹²

Piek – Piekoszewski Karol, *Dostateczny śpiewnik kościelny i domowy wraz z książką modlitewną z poleceniem Jaśnie WW. XX. biskupów wrocławskich dla wygody katolików z różnych ksiąg i śpiewników zebrany i ułożony*, Niemieckie Piekary 1850.

Śpw 1 – *Śpiewnik kościelny i książka modlitewna* [Niemieckie Piekary 1850].

Jan – [Antoni Janusz], *Praca codzienna, coroczna i całowitna każdego chrześcjanina katolickiego albo: Książka modlitewna i kancynał dla katolików, z różnych ksiąg modlitewnych i spiewników zebrana*, Cieszyn 1858.

Ołt – *Ołtarz złoty czyli zbiór nabożeństwa dla chrześcjan katolików z przydaniem pieśni nabożnych z ksiąg przez Kościół św. potwierdzonych dla użytku wiernych ułożony*, Kraków 1861.

K 1 – *Kancynał katolicki mniejszy i razem książka modlitewna wyjęta z „Pracy” śp. ks. Antoniego Janusza plebana Żebrzydowskiego i z dodatkiem osobliwszych nabożeństw i pieśni i wydana przez ks. Jana Żmijkę wikarego we Frysztacie*, W. Opawa 1863 (and later editions).

⁹ *Droga do nieba*, 968–969; Antoni Reginek, ed., *Śpiewnik kościelny* (Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2005), 20; Jan Siedlecki, *Śpiewnik kościelny*, wydanie XLI, ed. Wojciech Kalamarz, and Andrzej Ziółkowski (Kraków: Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy, 2015), 554–555.

¹⁰ “Instrukcja o muzyce kościelnej, zatwierdzona na 377. Zebraniu Plenarnym KEP w Lublinie, 14 października 2017 r.,” *Akta Konferencji Episkopatu Polski* 29 (2017): no 14.

¹¹ Bielawska, “Polska pieśń mszalna do 1914 roku,” 171.

¹² The compilation is arranged in chronological order. The abbreviations used, as well as their further usage throughout the article, follow: Antoni Reginek, *Pieśni nabożne Franciszka Karpińskiego* (Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2005).

Kell – [Szczepan Keller], *Zbiór pieśni nabożnych katolickich do użytku kościelnego i domowego*, Pelplin 1871.

Zup – *Zupełny śpiewnik i książka do nabożeństwa*, Mikołów [1880].

Kuhn – Józef Kühn, *Katolik w modlitwie czyli Książka do nabożeństwa oraz śpiewnik kościelny*, Gliwice 1889.

K 2 – *Katolicki Kancynał czyli zbiór najpotrzebniejszych i najpiękniejszych pieśni kościelnych na cały rok Pański zebrany z ksiąg przez cenzurę duchowną aprobowanych*, Racibórz 1893.

GH – Ryszard Gillar, Hoffmann, *Śpiewnik dla ludu katolickiego oraz książka do nabożeństwa*, Bytom 1895 (and later editions).

Dn 1 – Ludwik Skowronek, *Droga do nieba Książka parafialna do nabożeństwa dla katolików każdego stanu i wieku. Opracował Ks. Ludwik Skowronek, proboszcz w Bogucicach*, Racibórz 1903 (and later editions).

Dn 2 – Ignacy Böhm, *Droga do nieba, czyli Książka do Nabożeństwa dla wszystkich katolików z dodatkiem Nieszpornych Psalmów, Drogi krzyża Jezusowego, Gorzkich Żali i najużywańszych Pieśni*, Góra Świętej Anny 1905 (and later editions).

Chrz – Jan Chrzęszcz, *Najśłodsze Serce Jezusa, czyli Nabożeństwo do Serca Jezusowego i Niepokalanego Serca Najśw. Panny Maryi z dodaniem najpowszechniejszych i najużywańszych nabożeństw i pieśni na cały rok kościelny. Na nowo opracował ks. Jan Chrzęszcz Doktor św. Teologii*, Góra Świętej Anny 1910.

Chw – *Chwalcie Pana! książka modlitewna i śpiewnik dla młodzieży* wydany przez "Dziedzictwo błog. Jana Sarkandra dla ludu polskiego na Śląsku", Cieszyn 1917.

P 1 – *Pieśni pątnicze dla pątników do Wielkich Piekar i Świętej Anny*, Królewska Huta [post-1918].

Sk – *Skarbiec modlitw i pieśni, Książka diecezjalna do nabożeństwa dla katolików każdego stanu i wieku* wydana z polecenia J. E. Ks. Biskupa Stanisława Adamskiego przez grono księży diecezji katowickiej, Katowice 1935 (and later editions).

It is also possible to distinguish a group of collections that not only transmit the melodies of the *Przy obchodzie* hymns, but in some cases also preserve the associated texts.

Miod – Michał Marcin Mioduszewski, *Śpiewnik kościelny: czyli pieśni nabożne z melodyjami w kościele katolickim używane a dla wygody kościołów parafialnych przez X. M. M. Mioduszewskiego zgrom. XX. Miss. zebrane*, Lipsk 1849.

Nach – *Chorał czyli Dostateczny zbiór melodyj do przeszło 700 pieśni katolickich w języku polskim. Ułożony na cztery głosy do grania na organach i śpiewania przez Józefa Nachbar, nauczyciela przy Król. Katol. Seminarium naucz.*

w *Paradyżu*, a wydany przez ks. Bernarda Bogedain, radcę rejencyjnego, duchownego i szkolnego w Opolu, Berlin 1856.

Maz – [Józef Mazurowski], *Melodye do zbioru pieśni nabożnych katolickich dla użytku kościelnego, ułożone do grania na organach i śpiewania na cztery głosy*, Pelplin 1871.

Sch – Emilian Schindler, *Chorbuch, enthaltend die harmonisirten Melodien zu den Gesängen des Lehner'schen, Onderer'schen und Janusch'schen Kanzionales, dann Responsorien und über hundert Vorspiele verfasst von A. Schindler*, Teschen 1890.

Siedl 1 – Jan Siedlecki, *Śpiewniczek zawierający pieśni kościelne z melodyami dla użytku wiernych*, Kraków 1901 (and later editions through 1928).

Gill – Ryszard Gillar, *Zbiór melodyi dla użytku kościelnego i prywatnego*, Bytom 1903.

Fl – Tomasz Flasz, *Śpiewnik kościelny katolicki czyli największy podręcznik dla organistów w kościołach katolickich zebrany staraniem Towarzystwa wzaj. Pomocy organistów dyecezyi krakowskiej ułożony na 1 głos z organem lub na 4 głosy mieszane, part II and III*, Kraków 1909.

Hop – Karol Hoppe, *Chorał czyli towarzyszenie organ do książki parafialnej „Droga do Nieba” wydania ks. radcy duchownego Ludwika Skowronka proboszcza w Bogucicach, na Górnym Śląsku*, Racibórz 1920.

Sied 2 – Jan Siedlecki, *Śpiewniczek zawierający pieśni kościelne z melodyami dla użytku młodzieży szkolnej*, Kraków 1920.

Siedl 3 – Jan Siedlecki, *Śpiewnik kościelny z melodiami na 2 głosy zawiera pieśni polskie i śpiewy łacińskie oraz różne nabożeństwa i modlitwy*, Kraków 1928 (and later editions).

Gaj – [Robert Gajda, Karol Hoppe], *Chorał do książki diecezjalnej Skarbiec modlitw i pieśni, part I* [Katowice 1939].

ChŚl 1 – R. Dwornik, J. Jakac, R. Rak, *Chorał do modlitewników śląskich, part I*, Katowice 1966.

ChOp – *Chorał opolski, part IV*, ed. H.J. Sobeczko, Opole 1993.

Dn 3 – *Droga do Nieba, Katolicki modlitewnik i śpiewnik*, Opole 2001.

ŚAK – *Śpiewnik kościelny*, ed. A. Reginek, Katowice 2005.

ChŚl 2 – *Chorał śląski, part I*, ed. A. Reginek, Katowice 2007.

ChDn – *Chorał „Droga do nieba”, akompaniament organowy do śpiewów z katolickiego modlitewnika i śpiewnika Droga do nieba, part III*, ed. J. Waloszek, Opole 2009.

Waw – *Śpiewnik wawelski, towarzyszenie organowe, part II*, Kraków 2012.

Siedl 4 – Jan Siedlecki, *Śpiewnik kościelny, pub. 41*, ed. W. Kałamarz, Kraków 2015.

The hymn *Przy obchodzie*, according to the conducted source analysis, was first printed in Supplement II to Fr. Mioduszewski's *Śpiewnik kościelny*, published in Leipzig in 1849.¹³ In this collection, the author included both the melody and the full text of the hymn. Altogether, there are 35 documented historical sources of this mass hymn, excluding later editions such as *Śpiewnik kościelny* by Fr. Jan Siedlecki, *Skarbiec modlitw i pieśni*, and *Droga do Nieba*, in which the cycle is still being published.¹⁴ Among the collections examined, we can distinguish: 16 prayer books that contain only the textual content of the hymn; 5 choral collections that transmit the melody, and 14 publications that present both the text and the musical line. Research further indicates that *Przy obchodzie* exists in two distinct textual versions and seven melodic variants. Across the various prayer books and chorals, both textual and musical variability is observed. Moreover, this cyclical mass hymn demonstrates strong melodic dependence on two other Marian hymns: *O Maryjo, przyjm w ofierze* and *Tysiąc razy pozdrawiamy Ciebie*.

2. CONTENT AND MELODIC VERSIONS OF THE HYMN PRZY OBCHODZIE...

Determining the origin of the hymn is particularly challenging. No sources identify the author of the text, and out of the seven known melodic variants, only one has a known composer. The hymn likely originated in the first half of the 19th century, which coincides with the general emergence of most Polish mass hymn cycles.¹⁵ Despite the lack of explicit attribution, it may reasonably be assumed that the hymn is of Silesian origin, as it was primarily reprinted in collections from that region. Immediately after its publication in Supplement II of Fr. Mioduszewski's hymnal, the hymn appeared in two other collections issued in Niemieckie Piekary.¹⁶ These hymnals were probably published by the same press, as they share the same structure, though the second includes an additional appendix. In his collection, Mioduszewski presents the following version of the hymn:¹⁷

Na Introit.

1.Przy obchodzie ***** twego, * O Maryja czysta Dziewico! * Kościół w pośród

¹³ Miod, 932–936.

¹⁴ Dn 3, 1077–1079; ŚAK, 20; Siedl 4, 554–555.

¹⁵ Bielawska, "Polska pieśń mszalna do 1914 roku," 162.

¹⁶ Piek, 816–820; Śpw 1, 816–820.

¹⁷ The original spelling has been retained.

pienia wesołego, * Czcí twą pamięć Bogarodzico: * I ofiarę do Boga zanosí,
* Pomny zasług o wstawienie prosí, * A przejęty wielką radością, * Pokłon daje
z uczciwością.

2.Dzisiaj w niebie Aniołowie święci * Uwielbiają swoją Królowę, * Tajemnicy
podziwieniem zdjęci, * Wyśpiewują pieśni jej nowe: * Witaj Panno bez grzechu
poczęta, * Witaj przy swem narodzeniu Święta, * Witaj pełna łaski i chwały. *
Przybytku Boga wspaniały.

Na Gloria.

1.Chwała Bogu na wysokim niebie, * A na ziemi pokój ludowi, * Wielbimy cię,
błogosławim ciebie, * Ku czci twojej zawsze gotowi * Boże Ojcze, Królu wiecznej
chwały, * Któryś stworzył z niczego świat cały, * Dzięki winne Tobie składamy. *
Bo z rąk Twoich wszystko mamy.

2.Który siedzisz na Ojca prawicy * Synu Boży jednorodzony, * Do Ciebie głos
podnosim grzesznicy, * Przyjmij pokłon nasz uniżony: * Boś ty sam jest współ
z Duchem Świętym, * W chwale Ojca Bogiem niepojętym, * A istność Twa zawsze
będąca. * Nie zna początku ni końca.

Przed Ewangelią.

1.Bądź po wszystkie wieki pozdrowiona * Przenajświętsza Panno Maryja, * Iż przez
Syna twego przyniesiona * Światu, Boska Ewangelijska: * Której zawsze nabożnie
słuchajmy, * A co uczy, wiernie wypełniajmy. * Bo ten tylko nieba dostanie, * Kto
jej pełni rozkazanie.

Na Credo.

1.Wierzę mocną, niezachwianą wiarą, * W Boga w Trójcy Świętej jednego; * Ojca,
który pod wagą i miarą * Wszystko mądrze stworzył z niczego: * I w Jezusa Syna
Mu równego, * Światło z Światła, Boga prawdziwego, * Który zstąpił z nieba na
ziemię, * Oswobodzić ludzkie plemię.

2.(klęcząc do słów *na krzyżu rozpięty*) Sprawą Ducha Świętego poczęty, * Narodził
się z Panny Maryi, * Cierpiał za nas na krzyżu rozpięty, * I tak umarł na Kalwaryi:
* Pogrzebiony, potem zmartwych powstał, * Wstąpił w niebo i tron chwały dostał, *
W dzień ostatni na sąd się zjawi, * Złych potępi, dobrych zbawi.

3.Również wierzę i w Ducha Świętego, * Z którego, łask płyną potoki, * Z Ojca,
z Syna wraz pochodzącego, * Który przez swe mówił proroki: * Wierzę jeden
Kościół na zbawienie, * I w nim tylko grzechów odpuszczenie, * Wierzę Ciało
zmartwych powstanie, * Chwały wiecznej otrzymanie.

Na Offertorium.

1.Przyjmij Ojcze ten dar chleba, wina, * Z rąk kapłana w Kościele nowym, * Jakoś
przyjął z rąk Maryi, Syna * Niegdyś w starym Salomonowym: * Wszakże ten sam
ofiarę sprawuje, * Ten się za nas Tobie ofiaruje, * Ten ołtarzem, ten jest kapłanem, *
Ten Ofiarą, Bogiem, Panem.

2. Niech ta święta ofiara o Boże, * Wyjedna nam two przebłaganie, * Nieudolność naszą niech wspomóż, * Niech odpuści grzechów karanie: * A w doczesnym na ziemi pobyciu, * Zachowuje przy zdrowiu w tem życiu, * Byśmy w pośród ziemskiej swobody, * Służyli Ci bez przeszkody.

Na Sanctus.

1. Zaśpiewajmy Święty Święty, Święty, * Pan zastępów. Bóg nieskończony, * W Majestacie swoim niepojęty, * W radach tajny i niezgłębiony: * Na którego ogarnienie chwały, * Niebo, ziemia i świat jest zamały, * Uwielbiaj Go, wszystko stworzenie, * Śpiewaj Święty! Nieskończenie

Po Podniesieniu.

1. Przyjmij pokłon Boże utajony * Pod znakami chleba i wina, * Tyś jest Ojca Syn jednorodzony, * W Tobie ufność nasza jedyna: * Pomniąc na Twą mękę i cierpienia, * Krew wylaną za nas dla zbawienia, * W tej ofierze śmierć Twą głosimy, * Za okup dzięki czynimy.

Na Agnus.

1. O Baranku Boży! któryś winy * Przyszedł gładzić, co świat zgubiły, * Sam poległeś śmiercią z ich przyczyny, * Grzechy nasze Cię zamęczyły: * Ulituj się nad nędznem stworzeniem, * Daj żal szczerzy życia poprawieniem, * Abyśmy się grzechów pozbyli, * Więcej ich (nie) ponowili.

2. O jak wielka miłość Twoja Panie! * Nie dość że się człowiekiem stałeś, * Nie dość żeś wziął na siebie karanie, * Lecz się jeszcze na pokarm dałeś: * Któżby Cię śmiał brać na pożywanie. * Gdyby nie Two groźne przykazanie, * Spraw to gdy nas wzywasz do siebie, * Niech godnie przyjmuję Ciebie.

The hymn *Przy obchodzie* may be used for all Feasts of Blessed Mary throughout the liturgical year. Fr. Mioduszewski notes that in the first verse of the Introit, one should insert the appropriate feast name: *Narodzenia – Zaślubienia – Zwiastowania – Nawiedzenia – Oczyszczenia – Wniebowzięcia – Poczęcia twojego – Szkaplerza świętego – Różańca świętego* or more generally: *Dzisiaj święta twego – Dziś wspomnienia twego*. Some prayer books also permit the addition of the phrase *Bractwa Różowego* in the opening stanza.¹⁸ In the *Śpiewnik kościelny*, the mass cycle consists of eight parts. It lacks, however, a stanza for *Ite missa est*. The largest number of stanzas is found in the section dedicated to the *Credo*. A characteristic feature of Polish mass hymns is their effort to convey the theological depth of individual liturgical rites. In the *Przy obchodzie* cycle, one can observe rich Mariological content. The stanzas praise Mary as Virgin, Queen, and the Immaculately Conceived. The Offertory section alludes to the biblical scene of the Presentation of Jesus in the Temple. Furthermore, the three stanzas assigned to the *Credo*

¹⁸ Jan, 213; GH, 509.

encapsulate the essential truths of the faith. Fr. Mioduszewski, along with other editors of prayer books, indicates that when the verse references the mystery of the Incarnation, the posture of the faithful should change to kneeling.

In 1850, *Dostateczny śpiewnik kościelny* was published by Karol Piekoszewski. It reproduces a text nearly identical to that of Mioduszewski, but supplements it with a missing stanza for *Ite missa est*. This addition renders the *Przy obchodzie* cycle a complete set of mass hymns.¹⁹ The collection published in Niemieckie Piekary provides the following text for that section:²⁰

Niechże będzie ta Ofiara święta * Bogu na cześć, nam na zbawienie: * A ty Panno, bez grzechu poczęta, * Spraw przez święte twe przyczynienie: * Aby nas Bóg wszystkich błogosławił, * I między wybranymi raz stawił: * Byśmy niegdyś Jego i ciebie * Wiecznie mogli wychwalać w niebie.

The first alterations to the text, as originally presented in Mioduszewski's collection, appear in the hymnal *Praca codzienna*, published in Cieszyn in 1858.²¹ The editor introduces both variant readings and, in some cases, entirely different versions of the mass hymn text.

In the *Introitus*, the following changes occur: 1,6 *Pomny zasług o wstawienie prosi* – O przyczynę świętą Ciebie prosi; 1,8 *Pokłon daje z uczciwością* – Chwali Ciebie z wszelką wdzięcznością; 2,2 *Królowę* – Królową; 2,4 *Wyśpiewują pieśni jej nowe* – Jako Matkę czczą Jezusową; 2,6 *Witaj przy swem narodzeniu Święta* – Już przy swoim Narodzeniu święta; 2,8 *Przybytku Boga wspaniały* – Ty przybytku Boga wspaniały!

Next, in the *Gloria* section, the following textual changes are introduced: 1,3 *Wielbimy cię, błogosławim ciebie* – Błogosławieni i wielbiemy Ciebie; 1,8 *Bo z rąk Twoich wszystko mamy* – Wszystko bowiem z Twoich rąk mamy; 2,1 *na – przy*; 2,2 *Boży* – Boga; 2,7 *A istność Twa* – A Twa Istność; 2,8 *Nie zna początku ni końca* – Ni początku nie zna i końca. In the third part: 1,4 *Światu, Boska* – Z nieba święta; 1,8 *Kto jej pełni rozkazanie* – Który pełni jej przykazanie.

In the following sections – *Credo*, *Offertorium*, *Sanctus*, *Po podniesieniu*, and *Agnus Dei* – further modifications appear:

Na Credo.

Wierzę w Boga Ojca wszechmocnego, * Iż On stworzył niebo i ziemię. * W Jezusa Chrystusa, Syna Jego, * Który zbawić chcąc ludzkie plemię, * (klęcząc) Począł się

¹⁹ Bielawska, "Polska pieśń mszalna do 1914 roku," 156.

²⁰ Piek, 820.

²¹ Jan, 213–217.

w Pannie z Ducha Świętego, * I narodził z jej żywota cnego, * Podjął śmierć, aby piekło złupił, * Nas od wiecznej śmierci wykupił.

Trzeciego dnia Chrystus zmartwych powstał, * Wstąpił w niebo, jest na prawicy, * Boga Ojca, i tak Sędzią został, * Żywych i zmarłych na stolicy. * Wierzimy także w Ducha Świętego, * W święty kościół i nauki jego. * Także grzechów odpust bezpieczny. * A po śmierci zaś żywot wieczny.

Na Offertorium.

Boże Ojcze! racz przyjąć łaskawie * Te ofiary chleba i wina, * Które się mają przemienić prawie * W Ciało i Krew Twojego Syna. * Wielkie dar, Panie! ofiarujemy, * Lecz o wielkie łaski też prosimy: * Byś przez śmierć Syna Twego, Panie! * Oddalił od nas ukaranie.

Maryja źródło doskonałości! * I Tobie też ofiarujemy * Ten dar zacny ze szczerej wdzięczności, * Którą w sercach naszych czujemy. * Wraz z nim całe serca Ci składamy, * Raczej je przyjmując, o to Cię błagamy, * Wszak miłością Twoją pałają, * I Matką Cię swą nazywają.

Na Sanctus.

Święty, Święty, Święty Boże w niebie! * Świętym także jesteś na ziemi, * Wszyscy ludzie wychwalają Ciebie * Razem z Aniołami świętymi. * Niech Twa chwała nigdy nie ustanie, * Bądź pochwalon Jezu Chryste, Panie! * Hosanna Ci na wysokości! * Hosanna i tu na niskości!

Niech i Matce Boskiej chwała będzie! * Jak Ją w niebie chwała Anieli, * Tak na całym ziemiokragu wszędzie * Ma ona swych wiernych czcicieli. * Matką swoją każdy ją nazywa, * Jej na cześć i chwałę pieśni śpiewa, * A jej wielowładna opieka * Nie opuści nigdy człowieka.

Po Podniesieniu.

Pomnij, słodki Jezu! na Twe słowa, * Które żyjąc przepowiedziałeś; * Wszak we wszystkim iść się Twa mowa, * Czyniąc tak, jak przyobiecałeś. * Rzekłeś: gdy z krzyżem podniesion będę, * I życia już na świecie pozbędę, * Wszelką duszę za sobą ściągnę. * I nieprzyjaciół mych osiągnę.

O Jezu! nasz najwyższy Kapłanie, * Wspieraj Twoją Oblubienicę, * Kościół Twój, miej on pilne staranie, * Piastuj jako oka żrzenicę. * Raczej podwyższać jego panowanie, * Niechaj nigdy istnieć nie przestanie; * Samo piekło niech przeciw niego * Nie przemoże nic szkodliwego.

Na Agnus Dei.

Oto Baranek Boży bez winy * Jest na krzyżu zamordowany; * Oto Syn Boga Ojca jedyny * Tak niezmiernie był skatowany, * Jezu! gdyżeś tak bardzo cierpliwy, * Bądźże i nam grzesznym miłościwy; * Raczej wysłuchać nasze wołanie, * Odpuść nam grzechy nasze, Panie;

Święta Matko Słowa przedwiecznego, * O Maryja! źródło miłości, * Która widząc

mękę Syna Twego * Czułaś w sercu swem miecz boleści; * A teraz już zasiadasz na tronie, * Weseląc się w niebieskim Syonie: * Prosiem Cię, Panno nad Pannami! * Racz się też przyczynić za nami.

It can be observed that in the version transmitted by *Praca codzienna*, the Mariological dimension is more strongly emphasized – even in places where, from a liturgical standpoint, such references are not appropriate. For example, in the *Sanc-tus*, where the liturgical text is traditionally directed solely to God and draws from biblical passages in the Book of Isaiah and the Book of Revelation.²² Similarly, the explicit reference to Mary in the second stanza of the *Agnus Dei* is theologically incongruent with that particular part of the liturgy, as well as with the moment that follows – the distribution of the Body of Christ. Mary's role in the work of salvation is indeed profound: by consenting to receive Christ, she prepared for the Church the One who is the Living Host and the sole High Priest.²³ Nevertheless, it would be more appropriate for such a stanza to be used in the *Ite missa est* section. It is important to acknowledge, however, that the texts of Polish mass hymns have not always corresponded strictly or directly with the liturgical rites being celebrated.

Other significant changes to the text were introduced in two editions of *Śpiewniczek* by Fr. Jan Siedlecki.²⁴ The editors of this hymnal chose to condense the entire cycle, selecting only one stanza for each part of the Mass. The core of the hymn remains based on Mioduszewski's version, although the stanzas for the *Ewangelia* and *Ite missa est* were replaced with entirely new compositions. It is worth noting that apart from these two hymnals, the texts in question were not reprinted in later collections.

Ewangelia.

Już po świetle całym rozstawiona * Nauka, jak dobra nowina, * Z nieba wysokiego przyniesiona * Przez Jezusa Boskiego Syna; * My jej także nabożnie słuchamy * I co uczy wiernie wypełniamy. * A ten szczęście w niebie dostanie, * Kto jej pełni rozkazanie.

Ite Missa est.

Racz błogosławić, o dobry Panie! * Nam dzieciom Twym Krwią odkupionym. *

²² Jean-Denis Chalufour, *Przewodnik po Mszy świętej. Objaśnienie części stałych Mszy według mszału wydanego w 1962 przez bł. Jana XXIII, stanowiącego nadzwyczajną formę rytu rzymskiego z dodaniem komentowanych tekstów mszału z 1969 (w formie zwyczajnej rytu rzymskiego), mszałów: lyońskiego, dominikańskiego oraz liturgii świętego Jana Chryzostoma*, ed. Paweł Milcarek (Dębogóra: Dębogóra, 2012), 137.

²³ Chalufour, *Przewodnik po Mszy świętej*, 178.

²⁴ Siedl 1, 40; Siedl 2, 40.

O niech Twa miłość przy nas zostanie * Jako do nieba przeznaczonym. * Niech mają skutek trudy i znoje * Zbawcy naszego, i jako zdroje * niech popłyną łask obfitością,
* Ogarną szczęścia pełnością.

It is worth noting that the stanza assigned to the *Ewangelia* in *Śpiewniczek* reflects the structure found in Mioduszewski's hymnal, yet all Marian references have been removed. Based on the texts presented above, two distinct traditions of textual transmission can be identified. Pre-Vatican II prayer books can be divided into two categories: those that transmit the version based on Mioduszewski's collection with only minor textual modifications,²⁵ and those that reproduce the version derived from *Praca codzienna*.²⁶ There are also hymnals – such as *Katolik w modlitwie* and *Śpiewnik dla ludu katolickiego* – which include both textual variants.²⁷ The collection by Kühn is unique in that it reproduces in full the version found in the hymnal by Fr. Antoni Janusz. It should also be noted that other prayer books transmitting the *Praca codzienna* tradition omit the second stanza of the *Sanctus* section. At the beginning of the 20th century, a clear tendency emerged to reduce the number of stanzas in mass hymns. This trend also affected *Przy obchodzie*, as editors increasingly limited the number of stanzas to one per liturgical part.

As previously mentioned, the mass hymn *Przy obchodzie* exists in as many as seven melodic variants. The first of these, along with the text, was published in Mioduszewski's hymnal. The melody is notated in F major, in alto clef, begins with an upbeat (anacrusis), and is set in 4/4 metre. It is constructed using eighth notes, quarter notes, and dotted quarter notes. A marked repetition of the final phrase suggests that the last two lines of the hymn should be repeated. The ambitus of this melody spans a ninth interval.

Przy ob - cho - dzie * * * * two - go. O Ma - ry - ja czy - sta Dzie - wi - col
Ko - ściół w po - śród pie - nia we - so - le - go, Czcitwa pa - mięć Bo - ga - ro - dzi - co: I o -

fia - re do Bo - ga za - no - si, Pom - ny za - sług ow - sta - wie - nie pro - si, A prze -

je - ty wiel - ką ra - do - ścią Po - kłon da - je z uc - ci - wo - ścią.

²⁵ Piek, 816–820; Śpw 1, 816–820; Ołt, 864–868; Kell, 65–66; Zup, 68–70; Dn 1, 484–487; Siedl 1, 40–42; P 1, 1–6; Siedl 2, 40–42; Hop, 25–26; Siedl 3, 214–215; Sk, 372–374; Gaj, 62–63; ChŚl 1, 87–88.

²⁶ K 1, 84–87; K 2, 10–12; Dn 2, 39–41; Chrz, 41–43; Chw, 330–335.

²⁷ Kuhn, 600–605; GH, 509–514.

This version again forms the foundation for an entire group of chorals, which reproduce the hymn with only minor melodic or rhythmic alterations. Belonging to this family are: the choral accompanying the prayer book of Fr. Antoni Janusz, as well as the chorals by Gillar and Flasza.²⁸ Particular attention should be paid to the modification introduced in Gillar's collection. A variant of the original melody becomes the basis for a number of Silesian hymnals.²⁹ The melody is notated in E-flat major, in 4/4 metre. It is important to note that the version printed in *Zbiór melodyi* is augmented relative to the prototype found in Miodusze-wski's hymnal, and also features several melodic and rhythmic changes: the removal of melismas in measures 3, 11, 18, and 21, the addition of a fifth interval, resulting in the expansion of the melody across the tonic chord in measure 15. However, the most significant change is the abandonment of the repetition of the final two lines – originally based on the same melodic pattern – in favor of repeating only the last line, which is built upon a three-and-a-half-measure coda spanning an octave ambitus.

Przy ob-cho-dzie * * * * * O Ma-ry - o, czy-sta dzie - wi - co!
Ko-ściół w po-śród pie-nia we-so - te - go czci Twą pa-mięć, Bo-ga-ro - dzi-co!

I o - fia - rę do Bo-ga za - no - si, Oprzy-czy - nę świę-tą Cie-bie pro - si,

A prze-ję - ty wiel-ką ra-do-ścią, Chwa-li Cie-bie z wiel-ką wdzięczno-ścią. Chwa-li

Cie - bie z wiel - ką wdzię - czno - ścią.

Melody the chant of Gillar, a melody subjected to augmentation compared to the original found in Mioduszewski's hymnal.

This melodic framework also serves as the basis for other hymns. As previously noted, the melody of *Przy obchodzie* is strongly connected to two other Marian hymns: *O Maryjo, przyjm w ofierze* and *Tysiąc razy pozdrawiamy*

²⁸ Sch, 189–190; Gill, 123; Fl, part II, 186. The melody included in these collections is an augmented version relative to Mioduszewski's compilation and contains a few minor rhythmic alterations. In the chorale books Sch and Fl, it appears as one of three melodic variants of this hymn.

²⁹ Hop, 25–26; Gaj, 62–63; ChŚl 1, 87–88; ChOp, no. 119; Dn 3, 1077–1079; ŚAK, 20; ChŚl 2, 28–29; ChDn, 218–219.

Ciebie. The author of the text of the former is Fr. Karol Antoniewicz, and it appears in the hymnal of Fr. Jan Siedlecki.³⁰ The editors of Siedlecki's hymnal indicate that the melody was borrowed from the collection of Fr. Miodusze-wski. However, this hymn does not appear in Mioduszewski's hymnal, and the melody provided by Siedlecki for Fr. Antoniewicz's text is clearly taken from the hymn *Przy obchodzie*. Siedlecki also includes the hymn *Tysiąc razy pozdrawiamy Ciebie*, noting that it should be sung to the melody of *O Maryjo, przyjm w ofierze* – thus creating a chain of melodic borrowing. The earliest appearance of the *Przy obchodzie* mass hymn cycle in Siedlecki's hymnal can only be found in the 1901 edition, which features its own melodic version, composed by Fr. Alojzy Odrobina.



The melody is notated in A major, in 4/4 metre, and is constructed using eighth notes, quarter notes, and half notes. The ambitus of the melody spans a diminished octave. This version of the melody was printed in Siedlecki's hymnals until the publication of the Jubilee Hymnal, in which it was replaced by a version taken from Mazurowski's choral, accompanied by a note stating that it may be sung to the melody of *O Maryjo, przyjm w ofierze*.

One of the most widespread melodies of the *Przy obchodzie* mass hymn appears in the collection by Mazurowski. The hymn is notated in E-flat major, predominantly using quarter notes and half notes. The ambitus of this version is based on an octave interval. Hymnals based on this source typically print the melody in diminution.³¹

³⁰ Jan Siedlecki, *Śpiewniczek zawierający pieśni kościelne z melodiami dla użytku młodzieży szkolnej*. Ed. 2 (Kraków: XX Misjonarzy na Kleparzu, 1879), 131.

³¹ Fl, part III, 315; Siedl 3, 214–215; ChOp, no. 118; Dn 3, 1077–1079; ChDn, 216–217; Waw, 188; Siedl 4, 554–555.

Przy ob-cho-dzie * * * * * Tve-go, O Ma-ry-jo czy-staDzie-wi-co.
Ko-ściół po-śród pie-nia we-so-łe-go CzcłTwą pa-mięć Bo-ga Ro-dzi-co.
I o-fia-rę Bo-gudziśza-no-si, po-mny za-sług owsta-wie-nie pro-si. A prze-
ję-ty wiel-ką ra-do-ścią. Po-kłon da-je z uc-zci-wo-ścią.

Silesian collections reveal a melodic connection between *Przy obchodzie* and the hymn *Tysiąc razy pozdrawiamy Ciebie*. One possible reason for the interaction between these two hymns is that the latter was occasionally treated as a mass hymn in earlier sources. In one 19th-century leaflet, inserted into the *Kancjonał* from Leśnica, *Tysiąc razy pozdrawiamy Ciebie* appears explicitly labeled as a mass hymn for Marian feasts. The leaflet also includes a note stating that the hymn was translated from Moravian, although no musical notation is provided.³²

It is worth noting that in Piekoszewski's collection, an annotation appears under the title of the mass hymn cycle indicating that it should be sung to the melody of *Tysiąc razy pozdrawiamy Ciebie*. Piekoszewski's hymnal is musically accompanied by Nachbar's choral, which provides the following melodic outline:

Przy ob-cho-dzie * * * * * O Ma-ry-ja czys-ta Dzie-wi-co!
Ko-ściółwpośród pie-nia we-so-łe-go, czcłtwąpa-mięć Bo-ga-Ro-dzi-co.
I o-fia-rę do Bo-ga za-no-si, A prze-ję-ty wiel-ką ra-do-ścią,
Po-mny za-sług o wsta-wie-nie pro-si,
po-kłon da-je z u-czci-wo-ścią

It is not known whether the above melody was composed by Józef Nachbar or whether it represents a transcription of oral tradition. This version is notated in E-flat major, in 4/4 metre. It is constructed using quarter and half notes, and its ambitus spans a ninth interval. This version did not gain popularity, as it was not reprinted in later choral collections.

³² Antoni Reginek, *Kancjonał rękopiśmienny jako przekaz tradycji śpiewów kościelnych na Górnym Śląsku w XIX wieku* (Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2012), 23–25, 28, 80.

A particularly important source that transmits as many as three melodies of the hymn is Schindler's choral,³³ which provides musical settings for texts found in the *Praca codzienna*. This is an extremely rich source, which not only offers accompaniment for the hymn, but also includes a Prelude ("Przedgrywka") and a Fughetta. In addition to a version based on material from Mioduszewski's hymnal, Schindler presents two other melodies. The first is marked by the incipit *Przy obchodzie*. It is notated in F major, composed primarily of quarter and half notes, and employs a syllabic setting of the text. The ambitus of this version spans an octave. In measures 4 and 7, modulatory excursions occur: first to C major, and then to D minor.



Przy ob - cho - dzie * * * * * O Ma - ry - ja, czy - sta Dzie - wi - co!
 Ko - ściół w po - śród pie - nia we - so - le - go Cze - ci Twą pa - mięć, Bo - ga - ro - dzi - co!
 I o - fia - rę do Bo - ga za - no - si, O przy - czy - nę świę - tą Cie - bie pro - si,
 A prze - ję - ty wiel - ką ra - do - ścią, Chwa - li Cie - bie z wszel - ką wdzię - czno - ścią.

Following this melody, the author of the collection includes a note: *Po podniesieniu* and then provides another melody for the hymn. This annotation allows for two possible interpretations: on the one hand, it may suggest that this particular melody is intended to accompany only this specific part of the mass hymn cycle; on the other hand, it is also possible that the author intentionally introduces a new variant, so that the subsequent parts of the mass hymn are to be performed according to the newly provided melodic pattern. The melody is set in B-flat major, in 4/4 metre, and is built primarily from eighth notes and quarter notes. The ambitus of the melody spans a diminished octave.



Po - mnij, słod - ki Je - zu! na Twe sło - wa, któ - re ży - jąc prze - po - wia - da - łeś;
 Wszak we wszyst - kiem i - ści się Twa mo - wa, Czy - niać tak, jak przy - o - bie - ca - łeś.
 Rzek - łeś: gdy z krzy - żem pod - nie - sion bę - dę, I ży - cia już na świe - cie poz - bę - dę Wszel - ką
 du - szę za so - bą ściąg - nę. I nie - przy - ja - ciół mycho - siąg - nę.

³³ See Sch, 189–191.

Flasza's collection includes yet another melody. Although the author primarily pairs it with the hymn *Tysiąc razy pozdrawiamy Ciebie*, he includes an annotation next to the *Przy obchodzie* mass hymn cycle indicating that this melody may also be used for the latter.³⁴ This version is notated in A major, in 4/4 metre, and has an ambitus spanning a diminished octave.

Przy ob - cho - dzie * * * * * O Ma - ry - jo czy - sta Dzie - wi - co,
Ko - ściół w po - śród pie - nia we - so - ła - go Cze - Tiwą pa - mięć Bo - ga Ro - dzi - co,
I o - fia - rę do Bo - ga za - no - si, A prze - ję - ty wiel - ką ra - do -
Po - mny za - sług o wsta - wie - nie pro - si,
ścia, po - kłon da - je z u - ni - zo - no - ścia.

3. CONTEMPORARY POSSIBILITIES FOR USE

The mass hymn *Przy obchodzie* is currently printed in six hymnals.³⁵ Documents issued after the Second Vatican Council have somewhat limited the use of mass hymn cycles by explicitly prohibiting the replacement of the *Ordinarium Missae* texts with poetic paraphrases.³⁶ This necessitates a revision of the texts preserved in tradition and calls for their objective assessment. Over time, the texts of mass hymns were shortened, and stanzas corresponding to the fixed parts of the Mass were gradually removed. Above all, the focus should be placed on evaluating existing proposals for incorporating this hymn cycle into celebrations of the liturgical year.

In the choral accompaniment to the *Droga do Nieba* prayer book, the hymn's stanzas for the *Gloria*, *Sanctus*, and *Agnus Dei* are still reprinted. However, the choral does not include a concluding stanza.³⁷ The most recent edition of *Droga do Nieba* has removed the stanzas for these fixed parts altogether. The 41st edition of Fr. Jan Siedlecki's hymnal includes two stanzas for the entrance, one for the *Przygotowanie darów*, and one for *Komunia*.³⁸ What

³⁴ FI, part II, 200.

³⁵ Dn 3, 1077–1079; ŚAK, 20; ChŚl 2, 28–29; ChDn, 216–219; Siedl 4, 554–555; Waw, 169.

³⁶ “Instrukcja o muzyce kościelnej”, no. 14.

³⁷ ChDn, 216–219.

³⁸ Siedl 4, 554–555.

distinguishes this edition is that the editors have reworked and adapted stanzas from other parts of the hymn cycle to match modern liturgical requirements – for example, the second entrance stanza was originally used for the *Gospel*, while the *Communion* stanza was previously associated with the *Agnus Dei*.³⁹ The *Śpiewnik kościelny* used in the Archdiocese of Katowice includes only one stanza each for three parts of the Mass: *na wejście, przygotowanie darów* and *zakończenie*.⁴⁰ The use of texts from the *Praca codzienna* tradition is gradually disappearing, while the two primary melodies currently in use are based on the traditions of Mioduszewski's hymnal and Mazurowski's *Melodye do zbioru pieśni nabożnych katolickich*.

All hymnals that list the various options for inserting the appropriate feast into the *Introitus* stanza include feasts such as the Annunciation (March 25), and two Silesian collections⁴¹ also list the Purification of the Blessed Virgin Mary – that is, the Presentation of the Lord (February 2). These feasts belong to the four oldest Marian celebrations.⁴² However, strictly speaking, they are primarily Feasts of the Lord, and only secondarily Marian solemnities.⁴³ This is also confirmed by the official Entrance Antiphons for these days:

February 2, Feast of the Presentation of the Lord: *Your merciful love, O God, we have received in the midst of your temple. Your praise, O God, like your name, reaches the ends of the earth; your right hand is filled with saving justice.*⁴⁴

March 25, Solemnity of the Annunciation of the Lord: *The Lord said, as he entered the world: Behold, I come to do your will, O God.*⁴⁵

The selection of hymns used during the celebration of the Holy Mass must be deliberate. Church documents clearly state that the entrance chant should correspond to the sacred action being celebrated, the theme of the day, or the liturgical

³⁹ In the second case, this technique had already been applied in the collection Siedl. 1, 42.

⁴⁰ ŚAK, 20.

⁴¹ Dn 3, 1077–1079; ŚAK, 20.

⁴² Jerzy Józef Kopeć, *Bogarodzica w kulturze polskiej XVI wieku* (Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1997), 34.

⁴³ Pius Parsch, *Rok liturgiczny. Tom pierwszy: okres Bożego Narodzenia* (Poznań: Pallotinum, 1958), 274–280.

⁴⁴ *The Roman Missal enewed by decree of the most Holy Second Ecumenical Council of the Vatican, promulgated by authority of pope Paul VI and revised at the direction of pope John Paul II For Use in the Dioceses of the United States of America Approved by the United States Conference of Catholic Bishops and Confirmed by the Apostolic* (Washington: United States Conference of Catholic Bishops, 2011), 819 (cited as RM).

⁴⁵ RM, 841.

season. Therefore, using the Introit stanzas of *Przy obchodzie* for these particular feasts violates certain liturgical norms.⁴⁶

Analyzing the structure of the texts assigned to each part of the *Przy obchodzie* hymn, one can formulate specific postulates for aligning the hymn with current liturgical and legal norms for celebrating the Holy Mass. First, the use of mass hymn texts for the parts of the *Ordinarium Missae* is unacceptable. Second, among the suggested feast insertions into the *Introitus*, the options Purification (“Oczyszczenia Twego”) and Annunciation (“Zwiastowania Twego”) should be removed. A possible solution is to apply the editorial approach used in the Siedlecki Hymnal: by selecting pre-existing hymn texts from tradition and adapting them to current liturgical legislation. In this way, one may preserve both the coherence of the hymn cycle and compliance with liturgical norms.

A contemporary arrangement of the *Przy obchodzie* mass hymn could therefore be structured as follows:

Na Wejście.

1.Przy obchodzie *** Twego, * o Maryjo, czysta Dziewico * Kościół pośród pienia wesołego, * Czci Twą pamięć Bogarodzico! * I Ofiarę do Boga zanosi, * Pomny zasług o wstawienie prosi, * A przejęty wielką radością, * Pokłon daje Ci z uczciwością.⁴⁷

2.Bądź po wszystkie wieki pozdrowiona, * o Maryjo, Panno jedyna, * iż przez Syna Twego przyniesiona, * światu boska z niebios nowina, * której zawsze chętnie wysłuchamy, * a co uczy, wiernie wypełnimy, * bo ten tylko nieba dostanie, * kto jej pełni nauczanie.⁴⁸

Na przygotowanie darów.

1.Przyjmij Ojcze, ten dar chleba, wina * z rąk kapłana w Kościele nowym, * jakoś przyjął z rąk Maryi Syna, * niegdyś w starym Salomonowym; Wszakże Ten sam ofiarę sprawuje. * Ten się za nas Tobie ofiaruje, * Ten ołtarzem, Ten jest kapłanem, * Ten ofiarą Bogiem i Panem.⁴⁹

Na Komunię Świętą.

1.O, jak wielka miłość Twoja, Panie! * Nie dość, że się człowiekiem stałeś, * nie

⁴⁶ *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego. Z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego Rzym 2002 oraz wskazania Episkopatu Polski* (Poznań: Pallotinum, 2006), no. 48; cf. John Paul II, “Apostolic Letter *Dies Domini*,” *Acta Apostolicae Sedis* 90 (1998): no. 50, <https://www.vatican.va/archive/aas/documents/AAS-90-1998-ocr.pdf>.

⁴⁷ Text of the stanza according to ŚAK, 20.

⁴⁸ Text of the stanza according to Siedl 4, 555.

⁴⁹ Text of the stanza according to ŚAK, 20.

dość, żeś wziął na Siebie karanie, * lecz się jeszcze na pokarm dałeś: * Któżby Cię śmiał brać na pożywienie, * Gdyby nie Twe miłosne wezwanie, * Spraw to, gdy na wzywasz do siebie, * godnie niech przyjmujemy Ciebie.⁵⁰

2.Przyjmij pokłon Boże utajony * Pod znakami chleba i wina, * Tyś jest Ojca Syn jednorodzony, * W Tobie ufność nasza jedyna: * Pomnąc na Twą mękę i cierpienia, * Krew wylaną za nas dla zbawienia, * W tej ofierze śmierć Twą głosimy, * Za okup dzięki czynimy.⁵¹

Na Uwielbienie.

1.Chwała Bogu na wysokim niebie, * A na ziemi pokój ludowi, * Wielbimy cię, błogosławim ciebie, * Ku czci Twojej zawsze gotowi * Boże Ojczy, Królu wiecznej chwały, * Któryś stworzył z niczego świat cały, * Dzięki winne Tobie składamy. * Bo z rąk Twoich wszystko mamy.⁵²

2.Zaśpiewajmy Święty Święty, Święty, * Pan zastępów. Bóg nieskończony, * W Majestacie swoim niepojęty, * W radach tajny i niezgłębiony: * Na którego ogarnienie chwały, * Niebo, ziemia i świat jest za mały, * Uwielbiaj Go, wszystko stworzenie, * Śpiewaj Święty! Nieskończenie.⁵³

Na Zakończenie:

1.Niechże będzie ta Ofiara święta * Bogu na cześć, nam na zbawienie. * A Ty, Panno bez grzechu poczęta, * Spraw przez święte Twe przyczynienie, * Aby nas Bóg wszystkich błogosławił * I między wybranymi postawił. * Byśmy kiedyś Jego i Ciebie * Wiecznie mogli wychwalać w niebie.⁵⁴

Furthermore, within the *Introitus* section, other stanzas from the mass hymn cycle may be used when this hymn is intended for celebrations of the Feast of the Presentation of the Lord or the Annunciation of the Lord. During the celebration of the former, for example, the modernized second stanza from the *Po przeistoczeniu* section in the *Praca codzienna* collection may appropriately serve as an entrance hymn:

O Jezu! nasz najwyższy Kapłanie, * Wspieraj Twoją Oblubienicę, * Kościół Twój, miej na Niego staranie, * Piastuj jako oka źrenicę. * Racz podwyższać jego panowanie, * Niechaj nigdy istnieć nie przestanie; * Samo piekło niech przeciw niego * Nie przemoże nic szkodliwego.

⁵⁰ Text of the stanza according to Siedl 4, 555. In the sixth verse, the variant used in Siedl 1: “Gdyby nie Twe miłosne wezwanie” instead of “Gdyby nie Twe groźne przykazanie”.

⁵¹ Text of the stanza according to Miod, once used for the part of *Po podniesieniu*.

⁵² Text of the stanza according to Miod, once used for the part of *Gloria*.

⁵³ Text of the stanza according to Miod, once used for the part of *Sanctus*.

⁵⁴ Text of the stanza according to ŚAK, 20.

The use of this stanza corresponds to the prescribed Mass antiphon, which emphasizes the temple into which Christ enters. The text also refers to the ecclesial community, which – through this event – becomes a recipient of Christ's grace and a bearer of His presence to the modern world.⁵⁵ On the Solemnity of the Annunciation, stanzas formerly assigned to the Credo may be used, as they highlight the mystery of the Incarnation, reflect the Entrance Antiphon, and align thematically with the mystery of the day. Additionally, the second stanza of the *Agnus Dei* from the *Praca codzienna* prayer book may appropriately be used for the celebration of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, as it refers to the mystery of the day and resonates with the Mass antiphons.

CONCLUSION

Mass hymns continue to be used in many regions of Poland, especially in Silesia. It is worth noting that Sister Bolesława Bielawska identified no fewer than 105 such hymns that have been used historically.⁵⁶ Due to the liturgical changes of the 20th century, their role has been marginalized. However, the texts preserved in the treasury of tradition are of great value and deserve careful analysis, which would allow for the adaptation of existing texts and melodies to modern usage.

The mass hymn *Przy obchodzie* has a fascinating history and, as demonstrated by the present source-based investigation, was printed in numerous hymnals. It most likely originated in the first half of the 19th century and is of Silesian provenance. Although its earliest appearance is found in a collection published in Kraków, it was subsequently reprinted in Silesian prayer books, and only appeared in Siedlecki's hymnal in 1901. Among the two main textual traditions, only one has survived in contemporary practice – the one promoted by Mioduszeński's hymnal. The hymn's popularity is further attested by the large number of melodic variants preserved in the sources. The present study shows that, out of seven known melodies, only two have survived to the present day. It has also been shown that *Przy obchodzie* maintained strong historical ties to two other Marian hymns: *O Maryjo, przyjm w ofierze* and *Tysiąc razy pozdrawiamy Ciebie*. As noted above, the hymn continues to be printed in six collections, primarily from the regions of Małopolska and Silesia, indicating its ongoing vitality in these areas.

The historical overview and the exploration of contemporary liturgical applications presented in this article are a testament to the ongoing search for

⁵⁵ Kopeć, *Bogarodzica w kulturze polskiej XVI wieku*, 47.

⁵⁶ Bielawska, "Polska pieśń mszalna do 1914 roku," 171.

the proper shape of the church hymn. Based on the analysis of the hymn's stanzas and the relevant liturgical antiphons, one can conclude that – with minor adaptations – certain texts can still be used within the framework of the *Proprium Missae*, i.e., hymns for the Entrance, Preparation of the Gifts, Communion, Post-Communion Praise, and Dismissal. Adjusting the traditional texts – which were historically used as substitutes for the *Ordinarium Missae* – to meet current liturgical norms allows the hymn to be preserved from oblivion and integrated into the contemporary celebration of the liturgy.

BIBLIOGRAPHY

- Bączkowicz, Alfred, and Helmut J. Sobeczko. Eds. *Chorał Opolski. Tom 4*. Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża, 1993.
- Bielawska, Bolesława. "Polska pieśń mszalna do 1914 roku." In *Studia z dziejów liturgii w Polsce, part 3*, edited by Waław Schenk, 117–204. Lublin: Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1980.
- Böhm, Ignacy. *Droga do nieba, czyli Książka do Nabożeństwa dla wszystkich katolików z dodatkiem Niespornych Psalmów, Drogi krzyża Jezusowego, Gorzkich Żali i najużywanych Pieśni*. Góra Świętej Anny: Wydawnictwo Dziel Katolickich Michała Rogier (formerly Karola Böhm), 1905.
- Chalufour, Jean-Denis. *Przewodnik po Mszy świętej. Objaśnienie części stałych Mszy według mszału wydanego w 1962 przez bł. Jana XXIII, stanowiącego nadzwyczajną formę rytu rzymskiego z dodaniem komentowanych tekstów mszału z 1969 (w formie zwyczajnej rytu rzymskiego), mszałów: lyońskiego, dominikańskiego oraz liturgii świętego Jana Chryzostoma*, edited by Paweł Milcarek. Dębogóra: Dębogóra, 2012.
- Chrzęszcz, Jan. *Najśodsze Serce Jezusa, czyli Nabożeństwo do Serca Jezusowego i Niepokalanego Serca Najśw. Panny Maryi z dodaniem najpowszechniejszych i najużywanych nabożeństw i pieśni na cały rok kościelny. Na nowo opracował ks. Jan Chrzęszcz Doktor św. Teologii*. Góra Świętej Anny: n.p., 1910.
- Chwalcie Pana! Książka modlitewna i śpiewnik dla młodzieży wydany przez "Dziedzictwo bł. Jana Sarkandra dla ludu polskiego na Śląsku"*. Cieszyn: Nakładem "Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra," 1917.
- Dwornik, Roman, Józef Jakac, and Romuald Rak. Eds. *Chorał do modlitewników śląskich, part I*. Katowice: Wydawnictwo Kurii Diecezjalnej – Księgarnia św. Jacka, 1966.
- Chorał śląski. Tom 1*, edited by Antoni Reginek. Katowice: Księgarnia Św. Jacka, 2007.
- Droga do nieba, Katolicki modlitewnik i śpiewnik*, edited by Międzydiecezjalna Komisja ds. Liturgii, Duszpasterstwa Liturgicznego i Muzyki Kościelnej Diecezji Opolskiej i Gliwickiej. Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża, 2001.

- Flasza, Tomasz. *Śpiewnik kościelny katolicki czyli największy podręcznik dla organistów w kościołach katolickich zebrany staraniem Towarzystwa wzaj. Pomocy organistów dyecezyi krakowskiej ułożony na 1 głos z organem lub na 4 głosy mieszane, cz. II i III*. Kraków: Tomasz Flaszka, 1909.
- [Gajda, Robert, and Hoppe Karol]. *Chorał do książki diecezjalnej Skarbiec modlitw i pieśni. Part I*. Katowice: Księgarnia i Drukarnia Katolicka, [1939].
- Gillar, Ryszard. *Śpiewnik dla ludu katolickiego oraz książka do nabożeństwa*. Bytom: Katolik, 1895.
- Gillar, Ryszard. *Zbiór melodyi dla użytku kościelnego i prywatnego*. Bytom: [Ryszard Gillar] 1903.
- Hoppe, Karol. *Chorał czyli towarzyszenie organ do książki parafialnej "Droga do Nieba" wydania ks. radcy duchownego Ludwika Skowronka proboszcza w Bogucicach, na Górnym Śląsku*. Racibórz: Wydawnictwo Dziel Katolickich Reinharda Meyera, 1920.
- "Instrukcja o muzyce kościelnej, zatwierdzona na 377. Zebraniu Plenarnym KEP w Lublinie, 14 października 2017 r." *Acta Konferencji Episkopatu Polski* 29 (2017): 137–151.
- John Paul II. "Apostolic Letter *Dies Domini*." *Acta Apostolicae Sedis* 90 (1998): 713–766. <https://www.vatican.va/archive/aas/documents/AAS-90-1998-ocr.pdf>
- [Janusz, Antoni]. *Praca codzienna, coroczna i całonocna każdego chrześcijanina katolickiego: Książka modlitewna i kancynał dla katolików, z różnych ksiąg modlitewnych i śpiewników zebrana*. Cieszyn: Drukiem Karola Prochaski, 1858.
- Kancynał katolicki mniejszy i razem książka modlitewna wyjęta z "Pracy" śp. ks. Antoniego Janusza plebana Żebrzydowskiego i z dodatkiem osobliwszych nabożeństw i pieśni i wydana przez ks. Jana Żmijkę wikarego we Fryszacie*. Opawa: print. Antoniego Pawliczka, 1863.
- Katolicki Kancynał czyli zbiór najpotrzebniejszych i najpiękniejszych pieśni kościelnych na cały rok Pański zebrany z ksiąg przez cenzurę duchowną aprobowanych*. Racibórz: n.p., 1893.
- [Keller, Szczepan]. *Zbiór pieśni nabożnych katolickich do użytku kościelnego i domowego*. Pępłin: Jan Nepomucen Roman, 1871.
- Kopeć, Jerzy Józef. *Bogarodzica w kulturze polskiej XVI wieku*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1997.
- Kühn, Józef. *Katolik w modlitwie czyli Książka do nabożeństwa oraz śpiewnik kościelny*. Gliwice: [Gliwice: T. Zalewski], 1889.
- [Mazurowski, Józef]. *Melodye do zbioru pieśni nabożnych katolickich dla użytku kościelnego, ułożone do grania na organach i śpiewania na cztery głosy*. Pępłin: [Druk. "Piełgrzyma"], 1871.
- Mioduszewski, Michał Marcin. *Śpiewnik kościelny: czyli pieśni nabożne z melodyjami w kościele katolickim używane a dla wygody kościół parafialnych przez X. M. M.* Kraków, Dodatek III do *śpiewnika kościelnego z melodyjami*. Lipsk: Breitkopf & Härtel, 1849.
- Nachbar, Józef. *Chorał czyli Dostateczny zbiór melodyj do przeszło 700 pieśni katolickich w języku polskim. Ułożony na cztery głosy do grania na organach i śpiewania przez Józefa Nachbar, nauczyciela przy Krol. Katol. Seminaryum naucz. w Paradyżu, a wydany przez ks. Bernarda Bogedain, radcę rejencyjnego, duchownego i szkolnego w Opolu*. Berlin: W. Moeser, 1856.

- Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego. Z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego Rzym 2002 oraz wskazania Episkopatu Polski.* Poznań: Pallotinum, 2006.
- Ołtarz złoty czyli zbiór nabożeństwa dla chrześcijan katolików z przydaniem pieśni nabożnych z ksiąg przez Kościół św. potwierdzonych dla użytku wiernych ułożony.* Kraków: Karol Budweiser, 1861.
- Parsch, Pius. *Rok liturgiczny. Tom pierwszy: okres Bożego Narodzenia.* Poznań: Pallotinum, 1958.
- Piekoszewski, Karol. *Dostateczny śpiewnik kościelny i domowy wraz z książką modlitewną z poleceniem Jaśnie WW. XX. biskupów wrocławskich dla wygody katolików z różnych księzek i śpiewników zebrany i ułożony.* Niemieckie Piekary: [Teodora Heneczka], 1850.
- Pieśni pątnicze dla pątników do Wielkich Piekarów i Świętej Anny.* Królewska Huta: n.p., [post-1918].
- Rak, Romuald. *Wychowanie eucharystyczne w diecezji katowickiej (1922–1972): studium historyczno-pastoralne.* Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1974.
- Reginek, Antoni. *Kancjonał rękopiśmienny jako przekaz tradycji śpiewów kościelnych na Górnym Śląsku w XIX wieku.* Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2012.
- Reginek, Antoni. *Pieśni nabożne Franciszka Karpińskiego.* Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2005.
- Reginek, Antoni. Ed. *Śpiewnik kościelny.* Katowice: Księgarnia św. Jacka, 2005.
- Schindler, [Emilian]. *Chorbuch enthaltend die harmonisirten Melodien zu den Gesängen des Lehrerschen, Ounderschen und Januschschen Kanzionales dann Responsorien und über hundert Vorspiele verfasst von A. Schindler 21, Mitglied des Vereins der Kunstfreude für Kirchenmusik.* Teschen: Verlag von Eduard Feitzinger, 1890.
- Siedlecki, Jan. *Śpiewniczek zawierający pieśni kościelne z melodiami dla użytku wiernych, wydanie nowe.* Kraków: XX. Misjonarze, 1901.
- Siedlecki, Jan. *Śpiewnik kościelny z melodiami na 2 głosy zawiera pieśni polskie i śpiewy łacińskie oraz różne nabożeństwa i modlitwy. Wydanie jubileuszowe (1878–1828),* edited by Wendelin Świerczek, and Bolesław Wallek-Walewski. Kraków: Missionary Fathers, 1928.
- Siedlecki, Jan. *Śpiewnik kościelny, wydanie XLI,* edited by Wojciech Kałamarz, and Andrzej Ziolkowski. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księża Misjonarzy, 2015.
- Siedlecki, Jan. *Śpiewniczek zawierający pieśni kościelne z melodiami dla użytku młodzieży szkolnej. Ed. 2.* Kraków: XX Misjonarzy na Kleparzu, 1879.
- Siedlecki, Jan. *Śpiewniczek zawierający pieśni kościelne z melodiami dla użytku młodzieży szkolnej. Ed. 10,* Kraków: XX Misjonarzy na Kleparzu, 1920.
- Skarbiec Modlitw i Pieśni. Książka diecezjalna do Nabożeństwa dla katolika każdego stanu i wieku* wydana z polecenia J.E. Ks. Biskupa Stanisława Adamskiego przez grono księży Diecezji Katowickiej, wyd. zmniejszone. Katowice: nakładem i drukiem Księgarni i Drukarni Katolickiej S.A. 1935.
- Skowronek, Ludwik. *Droga do nieba Książka parafialna do nabożeństwa dla katolików każdego stanu i wieku.* Opracował Ks. Ludwik Skowronek, proboszcz w Bogucicach. Racibórz: n.p., 1903.
- Śpiewnik kościelny i książka modlitewna.* [Niemieckie Piekary]: n.p. [1850].

- The Roman Missal enewed by decree of the most Holy Second Ecumenical Council of the Vatican, promulgated by authority of pope Paul VI and revised at the direction of pope John Paul II For Use in the Dioceses of the United States of America Approved by the United States Conference of Catholic Bishops and Confirmed by the Apostolic.* Washington: United States Conference of Catholic Bishops, 2011.
- Waloszek, Joachim. Ed. *Chorał "Droga do nieba". Akompaniament organowy do śpiewów z katolickiego modlitewnika i śpiewnika „Droga do nieba, part 3.* Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża, 2009.
- Zalewski, Witold, et al. Ed. *Śpiewnik wawelski, towarzyszenie organowe. Part II.* Kraków: Archidiecezjalna Szkoła Muzyczna, 2012.
- Żupelny śpiewnik i książka do nabożeństwa.* Mikołów: Wydawnictwo Dzieł Ludowych Karola Miarki, [1880].

PIEŚŃ MSZALNA: PRZY OBCHODZIE... HISTORIA, MODYFIKACJE I WSPÓŁCZESNA PRAKTYKA

Streszczenie

Polskie pieśni mszalne mają dosyć bogatą historię i stanowią ważny, wciąż niedostatecznie opracowany segment rodzimej, polskiej tradycji. W ścisłym sensie są to pieśni ułożone specjalnie do wykonywania przez wszystkich podczas liturgii Mszy Świętej. W historii były to przede wszystkim dziewięćcioczęściowe cykle, wzorowane na *Ordinarium* i *Proprium Missae*. Miały więc one najczęściej następującą strukturę: *Introit, Gloria, Graduał, Credo, Ofertorium, Sanctus, Benedictus, Agnus, Ite missa est*. Jedną z 105 polskich pieśni mszalnych jest cykl przeznaczony na święta maryjne: *Przy obchodzie...* Pierwszy raz została ona wydrukowana w Dodatku II do *Śpiewnika Kościelnego* Mioduszeńskiego. Istnieje łącznie 35 przekazów źródłowych tej pieśni mszalnej, nie licząc wszystkich wydań *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego, *Skarbca modlitw i pieśni, Drogi do nieba*. Aby rzetelnie opracować materiał badawczy, w niniejszym studium posłużono się zintegrowaną metodologią łączącą historyczną kwerendę źródeł, analizę porównawczą i stylistyczną, a także interpretację liturgiczną. W artykule przedstawione zostały warianty melodyczne, a także tekstowe tej pieśni, które udało wydobyć się na podstawie przeprowadzonych badań. Szczególną uwagę poświęcono problemom adaptacji tekstu pieśni do odnowionej liturgii po II Soborze Watykańskim. Oprócz przedstawienia historii tego śpiewu, niniejsze opracowanie jest także próbą reinterpretacji poszczególnych tekstów, pozwalając tym samym zachować pieśń od zapomnienia, a także wskazanie konkretnych możliwości jej wykorzystania we współczesnej praktyce liturgicznej.

Słowa kluczowe: muzyka kościelna; pieśń kościelna; źródła muzyczne; polskie śpiewniki kościelne; księgi liturgiczne; celebrowanie Mszy Świętej